

386.

CAPUT. XXII.

ne ipsa à gratia, et charitate removetur. Unde servilis timor, licet à Spiritu Sancto sit, inter sepe eisdem Spiritus Sancti dona minime recensetur, idcirco quod cum habituali peccandi voluntate, sive cum habituali flagitio in peccatore sit. Eapropter quamvis S. Doctor (40) timorem hunc Spiritus Sancti donum dicat interdum, non strictè, sed sicut ipse declarat, accipendum hoc est, scilicet: (41) „Servilis timor se-„cundum essentiam suam est à Spiritu Sancto, non tanen donum Spiritus Sancti, ni-„si communiter loquendo, ut dicimus, omne, quod à Spiritu Sancto datur, donum „ejus esse.“ Et addit: (42) „Quadam sunt à Spiritu Sancto, qua non sunt cum Spi-„ritu Sancto, sicut fides informis, et timor servilis; quod quidem non est nisi prop-„ter defectum comitantem; quadam vero sunt à Spiritu Sancto, et cum ipso sunt si-„c ut charitas: quadam vero cum ipso, sed non ad ipso, sicut peccatum veniale; qua-„dam vero nec ab ipso, nec cum ipso, sicut mortale.“ Septem autem dona Spiritu Sancti cum Spiritu Sancto sunt, quia sine charitate non sunt, et hæc est cum illo. Quocirca argumenta verba Initialistis non sunt propitia; ipsi enim timorem initialiem, qui unum ex septem Spiritus Sancti donis est, aque ac initiali amorem hominibus gravi peccato sordidat indulgit, quibus deest charitas, et habitualis adest peccan- di voluntas: hoc autem improbare hic videtur Divus Thomas.

34. Atvero sic contradicunt: (43) „Actus penitentia, ait ille, à timore servili pro- cedit, sicut à primo motu affectus ad hoc ordinatus; à timore autem filiali, sicut „ab immediato, et proximo principio.“ Igitur ad actum penitentie nedum servi- lis, sed etiam filialis timor, subindeque charitatis dilectio, qua cum iste nunquam non adest, desiderantur.

35. R. timorem filiale, et amorem charitatis desiderari quidem ad actum peni- tentia, qui est contritus; secus vero ad attritionem, qua illis prior est, requiri propter rea ad concomitantem, non ad antecedenter preparationem: contritus namque mi- nimè præcedit, sed comitatur iustitiam, quandoquidem eti à timore servilli, et prævio procedat, ab eo dispositivè tantum est, ut ad illam, sicut etiam ad gratiam timor hu- jusmodi præparat peccatores; proximè vero à filiali profuit timore, et idcirco ante jus- tificationem esse quid null modo, etenim timor filialis, sicut et alia dona Spiritus Sancti, supponit virtutem charitatis, qua in justificatione ipsa confertur. Audi S. Doc- torem: (44) „Prima autem unio hominis (cum Deo) est per fidem, spem, et cha- ritatem. Unde istæ virtutes præsupponuntur ad dona, sicut radices quadam donorum...“ Qui charitatem habet, omnia dona Spiritus Sancti habet, quorum nullum sine chari- tate haberi potest.“

36. Obj. 12: (45) „Penitentia non est simpliciter prima virtutum nec ordine tem- poris, nec ordine naturæ: quia secundum ordinem naturæ simpliciter præcedunt ipsam „virtutes theologica. Sed quantum ad aliquid est prima inter ceteras virtutes ordine „temporis, quantum ad ejus actum, qui primus occurrit in justificatione impij.“ Actus itaque penitentia, scilicet contritus, tempore quid charitatem anteire.

37. R. Penitentia actum, qui primus occurrit in justificatione impij, et charita- tem, ceterasque virtutes saltem ut formatas præcedit, non contritionem, sed attritionem esse: hæc verò penitentia actus dicitur, hanc quidem quia penitentia virtute in pec- catoribus ea parentibus progredietur, sed quoniam peccata sicut illa odit, ac detesta- tur: nihil secius ac dilectio initialis, qua juxta Adversantes, licet à charitate non prodiret, quod ejus objectum inspicere, charitatis amor diceretur.

38. Obj. 13 (46) „Non potest esse verò penitens, qui de uno peccato penitet, et „non de alio. Si enim displiceret ei illud peccatum, quia est contra Deum super omnia di- lectum, (quod requirit ad rationem vera penitentie) sequeretur, quod de omnibus „peccatis penitet.“ Ad veram igitur penitentiam amor necessarius est, etenim sine eo non displiceret culpa, quia est contra Deum super omnia dilectum.

(40) Ibi. a. 6. c. (41) 3. Sent. d. 34. q. 2. a. 2. questiunc. 1. c. (42) Ibi ad 2.

(43) 3. p. q. 85. a. 1. c.

(45) 3. p. q. 85. a. 6. c.

(44) 1. 2. q. 68. a. 4. ad 3. et a. 5. c.

(46) Ibidem q. 86. a. 3. c.

39. R. Hand de imperfetta, sed de perfecta, peccata remittente, ac sanctificantis gratia socia penitentia hic affari. Unde ante laudata verba inquit: „Impossible est „per penitentiam unum peccatum sine alio remitti. Primo quidem quia peccatum re- „mittitur in quantum tollitur Dei offensa per gratiam... Omne autem peccatum mor- „tale contrariatur gratia, et excludit eam.“ Istiusmodi penitentia displicantiam exi- git culpam, ut sunt contra Deum super omnia dilectum, ac propterea ipsam quoque dilectionem: ast dilectio isthac, et displicantia, necnon penitentia ipsa, quoniam cum gratia offensam Dei afferente reperiuntur, non prævijs ad gratiam, sed eam associan- tibus aggregari debent dispositionibus. Et apposite animadvertes, D. Thomam hic icidem penitentiam, qua amorem Dei super omnia habet, cum peccatorum remissione, seu cum gratia Dei offensam propulsante, hanc verò cum peccatis ipsis copulare.

40. Hæc demum objicunt: (47) „Virtus, et vitium eisdem causis corrumptuntur, „et generantur; sed per inordinatum amorem cordis peccatum committitur: Ergo „per dolorem ex amore charitatis ordinato causatum solvitur. Et sic peccatum con- „trito delet.“ Deinde ait: (48) „Confessio præsupponit charitatem:“ hæc itaque ad confessionem, et ut peccata solvantur necessaria est.

41. R. In primo loco de contritione perfecta, seu peccata actu solvente verba fa- cere, quæ quidam ex amore charitatis causatur, quia est propter Deum summe dilec- tum: hic autem de dolore peccatorum, qui hanc solutionem præcedit, et ad eam nos aptat prævia, sermo est: dolor verò hujusmodi non ex amore charitatis, sed ex pe-ccatum metu proficiscitur. Et notandum, hac absolute proferre: „Peccatum contrito „delet;“ quin parvam excludat, quin remissam excipiat, ut contritionem nullam, si- ve magna sit, sive parva, sive remissa, sive intensa, cum peccato esse indicet.

42. R. Ad secundum, integrum textum exhibendo, qui ita est: „Confessio præsup- „ponit charitatem, qua jam vivus aliquis efficitur, ut in littera dicitur: contritio au- „tem est in qua datur charitas.“ Ubi aut loquitur ad mentem Magistri Sententiarum, sicut verba illa indicant: „ut in littera dicitur:“ aut agit non de impiorum, sed de justorum confessione, qui ad eam vivi accidunt: et ideo testimonium hocce neutri- quam est pro Adversaris, quia nec ipsi charitatem, qua quis vivus efficitur, ante con- fessionem exigunt, sed initiali solummodo amorem, qui peccatorem non vivificaret, sed eum quamquam ad vitam aptaret, culpa sineret obvolutum. In illis autem verbis: „Contritio est, in qua datur charitas:“ iterum etiam innuit, sine charitate, atque id- circo sine gratia contritione extare nullam, quia si charitas datur in contritione, hæc sine illa non erit.

43. Ceterum repones: ipsem ait: (49) „Timor est remota dispositio ad gratiam „numquam enim ad gratiam attingit, nisi amor adjungatur. Nos autem loquimur hic „de dispositio ultima ad gratiam, cum qua gratia datur.“ Cum timore itaque, et sine amore, neque ultimo aptabitur, neque gratiam quis accipiet.

44. R. De concomitantie hic quoque affari dispositio, nam dispositio, cum qua gratia datur, non ante ipsam, sed cum ea est. Timor autem suapte vi, ac extra Sa- cramentum remota est dispositio, neque attingit gratiam sine amore, ac contritione: ast intra Sacramentum, et ipsius virtute, una cum attritione, postrema ex prævijs effici- tur: potest verò remota ibi etiam nuncupari comparate ad ultimam concomitantem, cum qua gratia datur, et consistit, nempe ad amorem. Quapropter amor, non quidem antecedens, sed concomitans, seu is, qui peccatum destruit, et cum quo gratia datur, timori, ut hæc gratiam contingat, adjungi debet.

(47) Suppl. q. 5. a. 1. c. (48) 4. Sent. d. 17. q. 3. a. 2. questiunc. 1. ad 2.

(49) Ibi q. 1. a. 3. questiunc. 3. ad 2.

CAPUT. XXIII.

193.

192.

CAPUT. XXIII.

Ipse autem predicta regula firmius inherens, incertum amorem hunc rejecit et perfectam charitatis dilectionem, quam uti certam ad justitiam dispositionem omnes norunt, penitentes habere concomitanter, obstrictos censeo.

10. Arg. 3. Si homo attritus Deum suum, ut ab eo culparum veniam recipiat, amore non tenetur, à dilectionis lege dum à peccatis expiat, solitus videretur: hoc autem, subdit laudatus Juenin, (20) „Ipsimet Christo injuriosum est quā maximē, quasi vero Verbum induerit carnem, passus sit in cruce, instituerit Sacraenta, ut homines ab amore in Deum jure naturali debito liberaret... Adversarii ex efficacia Baptismatis, et Pénitentia concludunt, impium liberum esse à debito diligendi Deum, ut justificationis gratiam consequatur; è contrario vero Augustinus indecludit, impio ita incumbere onus diligendi Deum, ut si eo destitutus sit, de Sacramento sibi blanditi minimē debet.“

11. R: amorem, qui ex efficacia Sacramenti concluditur, ipsius efficaciam, ac subinde receptionem supponere, esseque propterea non praviam ad illud suscipiendum, sed concomitantem, aut subsequentem dispositionem. Deinde Auctores, qui abjecte adeo, ac præposteriorē de Domini incarnatione, passione, Sacramentorum institutione sapient, vel potius desipiant, siqui tamen inter Catholicos hodie sint, me prorsus latent. Ego vero non ut extingueret, sed satius ut incenderet in cordibus nostris charitatis lignem, in hunc mundum venisse Dominum ipsum, probè scio; ait namque: (21) „In nem veni mittere in terram, et quid volo, nisi ut accendatur?“ Quocirca neminem in ipsa justificatione, nec extra illam à dilectionis lege solutum, sed ab omnibus Deum, haud quinquenni singulis, ut quidam olim somniarunt, nec semel tantum in anno, ut plures postea docuerunt, sed crebrè, ne extinxetus magis, quam accensus videatur ignis ille, diligendum existimo. Ceterum initialē amorem ab Antitractionariis adinventum, inveniūque pro supra legis custodia, propertea quod noxa infestum, aversumque proinde à Deo, et ad creaturam conversum hominem licheret, huic muneri, seu dicit̄ legi servanda imparem credo, ac rejecio; et ipsius ad id loco perfectum charitatis amorem, jure exigo, quo penitens ab ipso sua justificationis momento, vel dum obex, si quis tunc adseruit, excluditur, Deum super omnia diligat, eique à creaturis jam avulsus, intime adharet. De hoc amore, qui non pravius, sed concomitans est, loquitur Augustinus loco à Juenino laudato: ecce illum: (22) „Accipit Sacramentum nativitatis homo baptizatus: Sacramentum habet, et magnum Sacramentum, divinum, sanctum, ineffabile. Considera quale, ut novum hominem facias dimissione omnium peccatorum. Attendant tamen in cor, si perfectum est ibi, quod factum est in corpore: videat, si habet charitatem, et tunc dicat, natus sum ex Deo. Si autem non habet, characterem quidem impositum habet, sed desertor vagatur. Habeat charitatem, aliter non se dicat natum ex Deo. Sed habeo, inquit, Sacramentum. Audi Apostolum: Si sciām omnia Sacraenta, et habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum.“ Hic non de initiali, antecedenti, et culpa socia, sed de concomitante agit charitate, quae cum Baptismo est peccata omnia remittente, et post ejus receptionem, impostumque characterem adesse debet; quae cor intrinsecus, sicut extrinsecus aqua corpus abluit; quoniam hominem facit; quae nos Dei filios constituit. De ea demum loquitur, de qua Apostolus verbis ab eo producās: Apostolus autem de perfecta charitate affatur, quae esse nequī absque gratia, sicut asserui cap. XVIII. n. 31. Charitatem hanc, amorem istum non ante Baptismum, sed ab homine iam baptizato exigit Augustinus; et eundem ego à penitente, imo et ab omnibus, ut primam legem custodian, posco. At homo impius, ut Deum amet, à culpis expiari prius teneatur: sicut parochus indigens, cui Sacrum celebrare incumbit, ante celebrationem justificandus est; aut sicut nos omnes laborare sedulo adiligimur, ut gloriam mereamur condigne, quam tamen peccator non meretur, quandom culpa inficitur, à qua idcirco liberari debet, ut hujusmodi habeat meritum,

(20) ubi supra §. 4.

(21) Luc. 11. 49.

(22) In Epist. Joan. tr. f. n. 6.

12. Arg. 4. Lex nova lex est amoris, sicut vetus timoris fuit, juxta illud Augustini: (23) „Hæc est brevissima, et apertissima differentia duorum Testamentorum, timor, et amor:“ amoris autem lex neminem posse sine amore justificare videtur: et ideo peccator quālibet attritus, ut in lege nova justus fiat, amare debet Deum sicutum.

13. R: penitentes in lege nova amore concomitante justificari communiter, et absque illo etiam aliquo casu raro, sicut cap. III. n. 8. stabilivi. Sedenim præsertum momentum ratione hac haud magni esse ponderis existimo, et insuper quia si lex nova, quod amoris sit, neminem sine amore justificat, lex vetus, quoniam lex amoris non fuit, homines absque amore justificavisset: hoc autem veritati obsistit, quia amor Dei ad justitiam in lege timoris necessarius magis, quam in amoris lege censerī valer, idcirco quod nemo unus sine Dei dilectione justificationis gratiam olim redemptus est, quam potest nunc indepisci aliquis aetū non diligens. Amba præterea et amare, et timere Deum, præcipiunt: timoris ergo, et amoris præterpropter leges sunt; tum nimis quoniam altera magnis terroribus, ac minis in monte Sinai lata fuit; altera in Ierusalem per Spiritum Sanctum, qui amor dicitur, promulgata est. Tum etiam quia servi timore, amore vero filii parere solent: antiquitus autem cum Diaboli servi essent homines, timore præcipue, quem lex ipsa, penitus gravissimis inobsequentiis, illis incutiebat, ad obediendum ipsimet legi trahebantur; at nunc postquam ab ejusmodi servituote eos Christus eripuit, et dedit eis potestatem, filios Dei fieri, amore potius, quem Evangelium aeterni gaudii promissionem excitat, ad legis custodiā adlectantur. Unde ait Apostolus: (24) „Non enim accepistis spiritum servitum, tis iterum in timore, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: „Abba Pater.“ Præterquamquod lex nova licet sit lex amoris, at non initialis, imperfecta, et peccato unibilis, sed perfecti potius, ac justificantis, seu charitatis adoptionem filiorum secum afferentis, quae nos propterea Dei efficit filios: (25) „Non enim, exponit D. Thomas, iterum in nova lege, sicut in veteri lege fuit, accepistis spiritum servitutis in timore, scilicet peccatum, quem timorem Spiritus Sanctus faciebat: sed accepistis spiritum, scilicet charitatis, qui est adoptionis filiorum, id est per quem adoptamur in filios Dei.“ Ipse quoque B. Augustinus docet, Evangelium esse legem amoris perfecti, seu charitatis, quae est à Spiritu Sancto inhabitante, ut constat ex his verbis: (26) „Si spiritu inquit (Apostolus) ducimini, non adhuc estis sub lege: utique lege, que timorem incutit, non tribuit charitatem: que charitas Dei diffusa est in cordibus nostris, non per legis litteram, sed per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Hæc est lex libertatis, non servitutis; quia charitatis utique, non timoris.“ Unde ex differentiatione duorum Testamentorum, quam assignat, necessitas non conficitur amoris initialis, quia non hujus, sed perfectæ dilectionis, seu charitatis lex novum est.

14. Arg. 5: Attritio servilis nequit in penitentiam salutem operari, quia: (27) „Quia secundum Deum tristitia est, penitentiam in salutem stabilem operatur:“ attritio vero non est tristitia, seu dolor secundum Deum, sed secundum nosmetipso, quia oritur, non ex Dei dilectione, sed ex amore, quo nos diligentes, bonum nostrum optamus, malumque refugimus: proptereaque penitentiam in salutem stabilem non operatur; eam tamen operatura, si amore Dei ornetur.

15. R: attritionis tristitiam, seu dolorem esse dubio procul secundum Deum; quoniam quae à Deo sunt, secundum Deum sunt; dolor autem, et tristitia attritionis sunt à Deo, quia attritio ipsa est Dei donum, et Spiritus Sancti impulsus. Sed audi D. Thomam: (28) „Tristitia, et gaudium, et communiter omnis affectio ex amore causatur; tristatur enim quis, quia caret eo, quod amat. Qualis autem

Cc

(23) lib. contra Adimantum c. 17. n. 2.

(24) Rom. 8. 15.

(25) ibi lect. 3.

(26) De natura, et gratia, c. 57. n. 67.

(27) 2. Cor. 7. 10.

(28) ibi lect. 3.

CAPUT. XXIII.

ritatem, sed sufficit secundum probabilitatem. Hac autem dispositio attritio est, qua frequenter ob confessionem supradicuntam, et absolutionem sacerdotis formatur per gratiam, ut fiat contrito, sive ad ipsam contrito subsequatur, et multis ibi gratia conceditur. Itaque penitentis recte accedit ad Sacramentum, si habet attritionem; hac namque licet non sufficiat ad charitatem obtinendam; si confessio, et absolutio sacerdotalis ei adjungantur, reddit preparatio apta, et sufficiens, ut contrito fiat, sive ut penitentis ipse ex attrito efficiatur contritus; tunc enim ad attritionem subsequitur contrito, quoniam attrito homini conceditur gratia, qua cum charitatis, penitentiae virtutes adveniunt, que contritionem adiutum entituntur. Peccatores idcirco non tenentur, ut Initialista clamant, ex charitate confiteri, nec cum charitate Sacramentum accipere; sed satis est, quod ad ipsum cum attritione accedant. Et hoc iterum tradit subiiciens: (7) „Concedo ergo, quod non est necessarium, nec obligatur quis, confiteri ex charitate; sed tenetur confiteri vel ex charitate, vel ex dispositione ad charitatem disponente sufficienter vel secundum probabilitatem, vel secundum veritatem.“ Justus constitutus ex charitate; peccator ex dispositione vere, aut probabilitate sufficiente; et hac dispositio attritio est. Contritioni praterea gratia tribuit consortium ajens: (8) „Contrito dicit duo, quia dicit peccati detestationem, et dicit gratia informationem.“ Contrito ergo si dicit gratia informationem, haud pravia, ut Initialista etiam vult, sed concomitans est ad gratiam preparatio. Quod amplius ita edidisset: (9) „Justificatio tripliciter dicitur. Uno modo dicitur justificatio ad justitiam preparatio; et huic quidem necessaria est attritio, vel dolor. Alio modo justitiae infusio, et huic necessaria est infusio gratiae, et expulsio culpe. Tertio modo justificatio est in justitia exercitatio; et huic quidem necessaria sunt duo a gratia, et duo ab anima, scilicet motus liberi arbitrii, et contritio.“ Attritionem hic praviam dicit preparationem, contritionem vero concomitantem; et hanc non ante gratiam, sed cum eius infusione, cum justificatione, justitiae exercitatione, et peccati expulsione adesse statuit. Ibi item semel, et iterum astruit, contritionem esse cum infusione gratiae. Insociabilitatem exitialis culpe cum vera charitatis amore similiter stabilis inquiens: (10) „Charitas numquam potest esse informis, nec esse cum peccato, quia actus eius est diligere propter se, et super omnia, qui removet per omne peccatum.“ Rueret ratio isthac, si dilectio, et peccatum aliquando convenienter; tunc enim dilectio, non removeretur per omne peccatum, ob idque charitas esse posset informis. Amorem aliquem erga Deum peccator indulget, ast concupiscentia, non charitatis, quia non est amor Dei propter se, et super omnia: (11) Nullus autem peccator est, ait, qui diligit Deum propter se, et super omnia. Et consequenter docet, quod amor informis esse nequit, sicut est timor multoties: (12) „Ad illud quod objicitur, addit, quod ex fide informi debeat generari amor informis, sicut et timor. Dicendum, quod non est simile, pro eo quod majoris perfectionis est amor, quam timor, et magis recipieatur anima in recte amando, quam in recte timendo: et hoc, quia amor est principium omnium affectionum, sicut dictum est superius.“ Si amor esse nequit informis, non pravia, sed concomitans est dispositio. Ad hec, penitentiam ex timore, et non ex amore concipi, ita ostendit: (13) „Ex hoc paret etiam, quare magis dicit, (Magister) timore, quam amore, (penitentiam concipi) quia peccator non habet amorem Dei, sed sui.“ Initialista vero inquiunt, in peccatore esse Dei amorem, et ex eo penitentiam generari. Vide infra cap. XXX. n. 10. et 27.

7. Cuncta haec dixi, ut palam fieret, inter Antiquos etiam Scholasticos, quos pro se, et pro contritionis necessitate laudare solent Initialista, nonnullos doctrina, et sanctimonias celebres exitisse, qui Attritionistarum dogmata docuerint. Alii forsitan censuerunt, attritionem dispositionem esse insufficientem, sed hoc mirum non est; eam namque aliter, ac nunc accipitur, quondam aliqui usurparunt, ut constat ex his ver-

(7) ibi. (8) ibi. (9) ibi p. 1. a. 1. q. 3. (10) 1. Sent. d. 17. p. 1. In expositione litterar.

(11) 3. Sent. d. 27. a. 1. q. 4. (12) ibi.

(13) 4. Sent. d. 14. p. 1. a. 1. q. 2.

CAPUT. XXIII.

bis S. Bernardini: (14) „Attritione autem cor peccatoris solum in alias partes frangitur. Dicitur enim res alteri, quando solum res in diversas partes diminuitur, et comminuitur; sic cor hominis in partes frangitur, quando solum de magnis peccatis dolet, sicut de homicidio, proditore, incendiis, perjuris, blasphemis, sodomiis, et manifestis usuris, seu rapinis, de adulteriis, stupris, et consimilibus: de parvis autem culpis, licet mortalibus, non multum curat, neque de eis dolet... Cum autem non solum attritione, sed veraci contritione cor peccatoris contritum fuerit, doleret, et veraciter conteretur de omnibus peccatis, et culpis commissionis, et omissionis, magnis, et parvis.“ Attritio in hoc sensu ad justitiam satis non est, et illam forte sic accepunt, qui eam olim insufficiem existimat: sed quae sufficiens cum Sacramento nunc dicitur, de cunctis peccatis mortalibus dolor est. Quapropter ad justificationem ultra attritionem, seu timorem, ipsem S. Bernardinus (15) merito poscit et contritionem, et dilectionem: has tamen haud pravias, sed concomitantibus aggregate videtur dispositionibus subdens: (16) Secundum Scotum in 4. dist. 20. licet ad veram contritionem concurrat timor humillans, debet tamen concurrit, rere amor inflamans. Unde etsi in peccatore initiet timor pena, superveniens tandem amor talem timorem debet repellere, sicut 1. Jo. 4. scriptum est. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Amor iste (ac subiuste contritio pariter, qua ex illo oititur) concomitans est, non pravus, et initialis; hic enim neque perfecta esset charitas, neque timorem expelleret, sed cum eo existeret in peccatore penitente. Insuper contritionem (ac proinde amorem item, quo illa constat) a gratia docet exire ajens: (17) „Attritio elicitor a voluntate; contritio vero a gratia;“ quae autem a gratia elicuntur, non pravia, sed concomitanter ad eam suscipiendam disponunt. Scire tamen est, Morinum ultro fateri, (18) quod ante Tridentinum communiter Theologi docebant, sufficere attritionem ad gratiam in Sacramento obtinendam: addit vero, quod attritionis nomine dolorem intellexerunt non aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, et initiali amore Dei. Atvero amor, quem Doctores antiqui, ut plurimum, exigunt, non est super omnia, ac propterea nec charitatis, juxta dicta cap. II. n. 3. Ille tamen, qui Contritionistarum errori adhescunt, amorem charitatis ante Sacramentum receptionem praeciperunt perfectum utique, ac justificantem: sed amor iste non pravia ad gratiam, sed concomitans est preparatio. Quapropter Morino liberter assentiendum, eos omnes, quibus olim attrito non solum de maximis, sed de sceleribus cunctis exitiosis dolor fuit, ipsam sufficere communiter docuisse; verum absque pravio, et informi amore vera charitatis. Scendum ulterius, quod Berti de errore Contritionistarum opinamento disserens, quod ipse respuit, ait: (19) „Hac autem ideo commemorata sunt, ut opinionem illam Antiquorum vindicaremus, atque ut percipiant Adversarii, non proinde nos futuros fore devictos, si fateremur, necessariam in Sacramento contritionem, et charitatem, quae justificet apud Deum.“ Atvero ipse falsam opinionem, et Ecclesie documentum parum conformem vindicari, extrarum satis censio: atque idcirco si illius sectator esse convinceretur, nemus me devictum profiteretur, sed eam illico, et cordicetus ejurarem, ne doctrina Ecclesie, a qua nec transversum, quod ajunt, unguem discedam, viderer contraire.

8. Arg. 2. Sancti Patres hanc saepe regulam tradidere. „Tene certum, dimite incurrsum: cum qua difficultate conciliatur doctrina de sufficientia attritionis; qui enim, inquit, eam amplectitur, certis incerta praponit, nempe attritionem servilem amori charitatis: deserenda ergo est doctrina hujusmodi.“

9. R. profatum illud Patrum prudentissimum, tutissimum, et ab omnibus esse tenendum; sed nequit nunc videri, quia certi omnino nil praedicant sufficientiam aversantes ipsius loco fidelibus proponunt: initiale quippe amorem peccati socium, quem pricipiunt, non modo incertum, sed et impossibilem rendunt. Autores in-

(14) Feria 3. post Dom. 1. Quadrag. Serm. 11. a. 1. c. 3.

(15) a. 2. c. 2.

(16) ibi.

(17) a. 1. c. 3.

(18) apud Penediculum XIV. de Synodo Dioc. 1. 7. c. 13. n. 6.

(15) a. 2. c. 2.

(17) a. 1. c. 3.

(18) 1. 34. c. 6.

(19) apud idem (18).

CAPUT XXIII.

Alia infirmantur Initialistarum argumenta.

Post SS. Augustini, et Thomae auctoritates, momenta etiam alia, quo attritionis insufficientiam, amorisque prodant necessitatem, ut impius ad justificationis gratiam satis se aptet, Initialista exhibent, qua discutere in presentia est.

2. Argumentantur ergo I., „Nullus Pater, nullus Doctor ante saeculum decimum tertium attritionis nomine usus est, ut dolorem Sacramento praequisitum significaret. Neo Hugo, nec Richardus à S. Victore, nec Gratianus, nec Petrus Lombardus Magister Sententiarum, nec iij Scholastici, qui eundem Lombardum audierant, termini attritionis meminerunt.“ Ita arguit Gaspar Jueninus. (1)

3. R. neque termini amoris initialis priorum temporum Auctores meminisse: et molest pro rorsus, utrum quis eo usus fuerit, ad significandum amorem supernaturalem charitatis peccato mortali unibilem ante exortam heresim Baji, qui charitatem, et gravem culpat copulavit. Praterea imbecille satis, ac vi destitutum argumentum hocce, quod aliis quoque Initialistis familiare est, habendum arbitror, ex quo Tridentinum Concilium attritionis nomen de Penitentia materia disserens, usurpavit: hac enim de causa *Consubstantiale, Transubstantiatione*, similiaque nonnunquam antiquis Doctoribus vel in usitata, vel incognita, innoxia ab omnibus hodie usurpantur, quod Ecclesia in Generalibus Synodis, ut fidei veritatis aptius, clariusve tradetur, ea recipit, ac veluti sacravit. Et in hoc attrito initiali amor valde prastare dignoscitur; hujus quippe amoris in nullo Generali Concilio, quod ego sciam, expressa habetur mentio, nullum de Penitentia Sacramento agnos, eum recordatur: unde ille potius ratione hac rei jecit debet, quam attrito, cuius signanter de Penitentia ipsa pertractans, meminit Tridentinum. Praterquamquod cesi attritionis nomen antiquos Auctores fugerit, significantia vero illius ipsis fuit compertissima; quia penitentiam gehenna metu peragendam, in qua attrito est, omnis Scriptura loquitur, omnes Patres predicant. De Penitentia tamen, que ex amore initiali peccato mortali unibili progrediatur, ac de amore ipso silent omnino. (2) „Ut in primis, ait Benedictus XIV, de ipso attritionis vocabulo aliquid dicamus, illud non esse antiquissimum, neque ante annum 1220 in Scholis vulgari ceptum, erudit omnes optime norunt cum Morino de Penitent, lib. 8. cap. 2. n. 14. Quod tamen per nomen significatur, et Patribus, et Theologis semper perspectum fuisse, nemo dubitat.“

4. Ast animadverendum putaverim, plures olim docuisse, peccatores, antequam Penitentia Sacramentorum suscipient, contritionem perfectam, id est charitatis virtute, et sanctificante gratia ornatam efficere teneri, qua interius, et coram Deo justificentur; per ministerium autem Sacerdotis a pena idcirco, et non a culpa absolviri, atque ad Sacramentorum participationem admitti. Huic sententia, inquit Berti: (3) „Pernulti veterum adhucserunt, Hugo Victorinus, Richardus, Albertus Magnus, Alexander Alensis, S. Bonaventura, Gabriel Biel, aliquje quamplurimi.“ Sententia isthac quamquam plurium virorum et doctrina, et sanctitatem insignium auctoritate sic fulcita, et licet non de contritione absque ordine ad Sacramentum, sed de eadem, ut votum in se habet illud suscipiendo, intelligatur, periculosa hoideria luce creditur fere ab omnibus quia eti proscripta ab Ecclesia expresse non sit, veritati admodum obsistere videntur: quandoquidem Penitentia Administris veram habent potestas, absolvendi homines a peccatis ab ipso Sacramentorum Auctore promanata, juxta illud: (4) „Accipite Spiritum Sanctum, quorum remitteritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt.“ In memorata autem sententia potestas illa haud quidem

(1) Diss. 6. de Penit. q. 4. cap. 4. art. 2. §. 2.

(2) de Syn. l. 7. c. 13. n. 2.

(3) 1. 14. c. 5.

(4) Joan. 20. 22.

CAPUT. XXIII.

circa peccata foret, sed circa peccatas; et ab his, non ab illis absolverent Sacerdotes. Deinde S. Pius V. has Baji theses diris devovit.

54. „In peccato duo sunt, actus, et reatus: transente autem actu, nihil manet, nisi reatus, sive obligatio ad peccatum. Unde in Sacramento Baptismi, aut Sacerdoris absolutione propriæ reatus peccati dumtaxat tollitur: et ministerium Sacerdotum solum liberat a reatu.“

55. „Peccator penitens non vivificatur ministerio Sacerdotis absolvientis, sed a solo Dœ, qui Penitentiam suggestens, et inspirans vivificat eum, et resuscitat: ministerio autem Sacerdotis solum reatus tollitur.“

Ab improba hac Baji doctrina nihil, aut patrum dissidere Antiquorum sententiam et quis non videbit? Ipsi enim docuerunt, peccatores ante Sacramenti receptionem contritione perfecta vivificari, seu justificari; ac propterea in Sacramento ipso per ministerium Sacerdotum a peccata, et non a culpa absolviri. Insuper Concilium Tridentinum: ait: (5) „Si quis dixerit, Sacramenta novæ legis non contineat gratiam, quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obsecem non conferre... anathema sit.“ „Si quis dixerit, per ipsa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferringi gratiam, sed solam fidem divinae promissionis ad gratiam consequendam sufficere, re, anathema sit.“ Synodica isthac decisio Baptismum, et Penitentiam potissimum concernit, que ad id instituta dicuntur, ut homines impios a peccatorum macula abluant, et gratiam, quam primam vocant, eisdem conferant; qua etiam ratione mortuorum Sacramenta nuncupantur, utpote ab hominibus nondum gratia vivificatis, sed culpa mortuis, ut plurimum suscepta. Ast si vera esset Antiquorum sententia, Penitentia fore vivorum Sacramenta reciperetur enim ab homine per gratiam jam vivificato, proptereaque numquam gratiam ex opere operato conferret, numquam produceat, neque contineret; siquidem Sacramenta gratiam in se non habent, quam numerum efficiunt.

5. Momenta haec aut erroneam, aut errori proximam liquidò ostendunt antiquorum opinione; et ideo silere potius, quam de illa loqui, decobat in presentiarum, venerantur ergo, quia illi digni sunt: nec illorum nomen Attritionis nullies obtudebat, sicuti Adversatores faciunt, perpetuo vociterantes, Doctores priscos charitatem, et contritionem perfectam pro digna Penitentia receptione praecipisse; quaenam enim veritati adversantur, nemini objicenda sunt placita, neque horum molitoribus auctoritas, dum illa edunt, quidquam inest. Maxime cum priscorum doctrina valide sit in Initialistarum sensu dissentanea, eisque idcirco nil faveat: siquidem charitatem initiali peccati societatem minime abhorrentem, pro qua recentiores pugnant, veteres illi, ut arbitrari, non docuerunt; propugnarunt quidem contritionem, et charitatem ante Sacramentum at non ante gratiam, ut Initialista: quinimo in ipsa contritione hominem coram Deo justificari, et a culpis expiari affirmarunt. Unde simile vero est, quod charitatem praviam, et non justificantem nescierint. Ceterum licet Contritionista, et Initialista dissentiant, hic ad illius errorum nonnulli accedere videtur, secus autem Attritionistas etiū ante Sacramentum Contritionista postulat perfectam charitatem, et contritionem; Initialista imperficiam, Attritionista puliam.

6. Memoratus Antiquorum, seu Contritionistarum error Doctoribus Scholasticis, qui ante Tridentinum vixerunt, adscribi solet indiscriminatum: sed nonnulla aliqui ex ipsis tradunt, quæ non errori, sed attritionistico apprimè congruent systemati. Superius jam ostensum est, Angelicum Magistrum attritionis sufficientiam docere, necnon dilectionem Dei, et super omnia, concomitantem esse dispositionem, non antecedentem. Eadem omnino docet S. Antoninus, ut dixi cap. X. n. 14. Ex D. Bonaventura aliqua dedi testimonia ibidem n. 13. et cap. VIII. n. 19. Attritionisti propria satis; alia insuper in eo inventio, quæ amplius, et luculentius eisdem ipsis savent. Sufficientiam attritionis sic statuit: (6) „Dico, quod ad Sacramentum Penitentia non est necesse, quod accedit habens charitatem, vel dispositionem ad charitatem sufficientem secundum ve-

(5) Sess. 7. can. 6. et 8. de Sacramentis.

(6) 4. Sent. d. 17. p. 2. q. 4.

CAPUT. XXIII.

, est amor, talis est tristitia ex amore causata. " Cum vero in homine attrito, non charitatis, qua Deum in se bonum, sed spei solum, quia ut bonum nobis cum intuetur, amor reperiatur, illius tristitia hand quidem secundum Deum in se bonum, et propter seipsum amabilem, sed secundum Deum nobis bonum, seu remuneratorem dicenda est, quia , qualis est amor, talis est tristitia ex amore causata." Insuper tristitia illa secundum Deum punientem etiam est, seu secundum Deum judicem, et vindicem; sic namque à timore, quo attrito prodit, prospexitur.

16. Arg. 6: Actus, quo homines seipso amant, obex potius, quam dispositio ad gratiam, ob idque noxiis admodum eisdem esse solet; attritus autem homo amore sui quidquid agit, prastare videtur, eo enim captus, et duetus ab aeterna damnatione sibi impendente sese proprie gnavit studer: et ideo accipienda gratia impeditus magis quam expeditus, et aptus censeri debet, quo adusque amore habeat, quo opera sua in Deum dirigat, et propter eum efficiat.

17. R. argutione hac atritionem non esse dispositionem ad gratiam, imo et nixiam hominibus extare, conspicue ostendi: utrumque autem contra Tridentinum est. Deinde homo seipsum non odio habere, sed amare tenetur in ordine ad Deum: quapropter actus, quo nulla Dei habita ratione, vel ipsius offensione, sese amat, noxius quidem est, ac detestabilis, quia finis ultimi contemplatum, qui in Deo unicè ponendum est, ab eo per summum nefas subripit, et in se ipso, aut in re alia creata locare audet: attamen opus illud, quo in ordine ad Deum beatificantem, seu aeternam beatitudinem à Deo obtinendam semetipsum diligit, laudabilis est, ac innocuum: et ita se amat attritus homo; siquidem sui amor incitabulo ipsi est, ut credat, speret, alteratur, et cetera praster, qua ad nanciscandam gratiam, charitatemque necessaria sunt, quae Deum diligat, ejusque gloriam mereat, et consequatur.

18. Arg. 7: Mulier, que in adulterio comprehensa est, inquit Berti (29), et per mota sola egestate, aut timore, pateret donari venia, virique consortio, numquam id assequeretur, si maritus gravi affectus injurya, aversum à se mulieris animum introspicet: non ita tamen si foret illi timor uxoris casta maritum suum diligentis. " Paratiaque ratione attritus homo si non amore erga Deum, sed solo timore afficiatur, culparum veniam non impetrabit.

19. R. quod hominis cor initialiter Deum diligenter aversum à Deo foret, sicut cor adulteri timentis, et non diligenter à viro suo esset item aversum; nam aversio ab incommutabili bono, quo aut in noxa consistit habituali, aut cum ea est indivisi, haud quidem initiali amore, sed gratia, et charitate auferri dumtaxat valet, ut docet D. Thomas dicens: (30) , Non ergo potest predicta aversio removeri, nisi fiat conjunctio ad bonum incommutabile, à quo homo per peccatum discessit. Hac autem conjunctio non est, nisi per gratiam, per quam Deus mentes inhabitat, et mens ipsi Deo per amorem charitatis inheret. Unde ad sanandam predictam aversionem requiritur gratia, et charitatis infusio, sicut ad sanationem cæcitatibus requiritur res, titutio potentia visiva. " Porro amor initialis cum gratiam anteiret, et charitatem, neque Deum in nobis habitare, neque nos faceret Deo conjungi, eique inharreres subindeque aversionem illam non extingueret. Relinqueret ergo cor hominis à Deo aversum, sicut illud sinit servilis timor: quocirca si ista hac de causa existimatur incongrua ad inveniendum culparum veniam dispositio, ille similiter inuidonea ad id erit preparatio; et inutiliter idcirco introduxitur ad evertendum humani cordis aversionem, ipsumque convertendum in Deum. Præterea mulier adultera animum suum, quem à viro aversum habet, convertere ad eundem sincerè, cum voluerit, potest, quia hæc conuersio naturalis est: verum attritus homo, quem à Deo avertit culpa, ad eum iterum redire perfecte nequit, nisi Deus ipse sua gratia aversionem hanc, et una culpam destruat, et cor illius ad se convertat: et ideo dicitur: (31) , Converte me, et convertar, quia tu Dominus Deus meus... (32) , Converte nos Domine ad te, et con-

(29) Prop. 5.
(31) Jereu. 31. 18.

(30) de verit. q. 28. a. 2. c.
(32) orat. ejusdem 21.

CAPUT. XXIII.

, vertemur." Habet insuper femina illa liberam, ac expeditam voluntatem, ut amet, cum ei libuerit, virum suum; atvero peccator ut Deum supernaturaliter diligat, vim ex se non habet: et adeo mulier, priusquam viro suo reconcilietur, eum amare, ad ipsiusque perfectæ potest converti: ast peccator neque Deum diligere, neque ad eum redire valer perfecte, ante reconciliationem, sive antequam gratiam, et charitatem accipiat; conversio enim prævia, dispositiva, et imperfecta fit attritione, ut dictum est superius: quapropter satis erit homini jam attrito, quod charitatem, et gratiam, quibus perfecte convertatur, poscat, et querat in Sacramento, Deumque in sua justificatione concomitantem anet. Denique adulteræ metus naturalis omnino est, et forte adulterii appetitionem non excludit: à quo idcirco in attriti hominis timorem, qui supernaturalis, ac Dei donum est, et peccati desiderium penitus profligat, nulla potest argutio efformari, quia ex naturalibus ad supernaturalem consecratio recta non est.

20. Et mirari satis nequeo, quid Anti-Attritionari clarissimi metum adultere, latronis, et simillimum, qui etiam dum à malo abstinent, illius fruendi servare intus solent pravam cupiditatem, perpetuò in re hac Attritionistis objiciant, ac potissimum ut evincant, timorem hominis attriti interiorē peccandi voluntatem, seu internū flagitiū desiderium non excludere: qua quidem exempla opportuna valde, meo iudicio, non sunt: tum quia sur, et mecha ponam metum temporalem, at homo attritus semi-ternam timeret, et timor isthī validior ex se est ad cohibendum animum, retrahendumque à peccato, quam metus ille. Tum quia ē naturali, utrī est latronis, et adulteri formido, conjectare quis tuto nequit, quid supernaturalis virtus, qualis est attriti hominis timor, efficeri possit, vel non possit in nostris cordibus. Imo qui hujusmodi conjecciones cerētas admitteret, rebus, qua supra naturam sunt, parum considerare videretur: quandoquidem si Initialista fas est dicere: , Metus naturalis internum peccati desiderium non tollit: illud ergo nec supernaturalis timor excludit: " cuiquam istud asserere licebit: , Homo naturæ viribus nequit credere, sperare, ac diligere, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur: igitur nec Spiritus Sancti inspiratio, nō, et adjutorio id prastare valebit. " As similiter: ,Homo virtute sua naturali non potest mortuos suscitare, aliave patrare miracula: ergo nec supernaturali virtute illa valet edere" Actum omnino foret de operibus cunctis supernaturalibus, si hujuscemodi argutia rationem adhibere cuivis impune liceret; velleque propterea, quod doctissimi Adversarii, cum de digna, ac supernaturali dispositione ad Pénitentiam, et de timore à Spiritu Sancto in ordine ad justificationem nostram incusso disceptatur, supernaturalium frequentius, quam naturalium rerum, seu timorum exemplis uterentur: sed aliter profecto sentiunt illi, quia nimurum:

, Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno." Ipsem Berti ingens revera, et immane admodum discrimen quod inter predictos metus naturales, et supernaturalem reperitur, probè agnoscit, et ita edisserit: (33) , Sa- , ne si servilitas ipsa sit causa timoris, ut in ijs accidit, qui timent, ne à noxijs cu- , piditatis distractantur, sicut adultera timeret, ne veniat sponsus, à quo illicitos am- , plexus cogatur dimittere, et lupus timeret canem latrarent, ne prædam, quam rapuit, , cogatur desserere, manifestum est, noxiū, et à cupiditate vitiatum esse hunc timo- , rem, quem Schola serviliter servilem appellat. Quando autem servilitas non est , causa timendi, sed adhuc in eo, qui timeret, servilitas ipsa permanet, quia nondum , amat justitiam, et adhuc illicitis oblationibus adharescit, ut in ijs evenit, qui , fide praeeunte, ac Spiritu Sancto movente, gehennam timeret, sed nondum excitantur , flammulis charitatis, utilis timor est, sanctus est, et charitati viam sternit, quoniam , dicit ad amorem justitiae, pellit consuetudinem malorum operum, charitati locum , servar, et dum homines per timorem continent se à peccato, fit consuetudo justitiae, , et incipit, quod durum erat, amari. " Hæc ex Augustino timori supernaturali tri- buit elogia: attamen cum de eo agit contra Attritionistas, adulteræ, et latronis, lupi-

CAPUT. XXIII.

que producit, et urget non semel exempla. As numquid urgentia argumenta ipsa erunt? Numquid timor noxious, et à cupiditate vitiatum medium est opportunitum ad arguendum contra timorem utilem, sanctum, fide innixum, à Spiritu Sancto injectum, et alia, quæ recenset, mania nobilissima obeantem? Suas id difficile, ne impossibil dicam, existimare quis posset. Animadvertisendum præterea, itidem et ponderandum, quod timor sanctus, quem describit, in eo sit, qui adhuc illicitis oblationibus adharescit; iste namque vera peccata sunt contra Deum: quomodo itaque qui eis indulger, timorem Dei sanctum habebit? Oblationes ipsæ, quæ illicite sunt, charitatem, et agotem iustitiae destrunt, consuetudinem malorum operum introducunt, homines peccare faciunt: quomodo igitur is, qui illis adharescit, timorem una habere poterit, qui charitatem sternerat, ducat ad amorem iustitiae, pellat consuetudinem malorum operum, et alia præstet, quæ ipsi attribuit? Metus insuper si et noxious, et à cupiditate vitiatum, cum servilis ipsius causa est, existit, servilis timor inferni neque utilis, neque sanctus, neque recensit alii ornatus excellentiis, sed noxious, et à cupiditate vitiatum erit, ut volunt heretici; nam servilis in ipsa consistit noxa, et ob hanc solummodo infernus serviliter timeretur: quid enim causa, ut illum perfimescat, peccatori inest, nisi peccatum? Culpam si tollas, metuenda gehenna ratio superpetit nulla. Hac quoque ipse ait: (34) „Nec in ipsa republica laudantur qui servant legem sola penitentiam formam, dñe, et Horatii ad Quindecim plena sententia haec est:

„Cautus enim metuit soveam lupus, accipiterque
„Susceplos laqueos, et opertum miliyus hamum.
„Oderunt peccare boni virtutis amore.
„Tu nihil admittes in te formidine penæ.
„Sit spes fallendi, misericordia sacra proflans.“

Idecirè autem haec commemoravi, quod hanc sententiam alli quoque Initialistæ in presenti concertatione producunt, sed inepte, ut reor; nam Deus ipse in Scriptura ad præceptorum suorum observantiam nos sapissime vocat comminatione supplici, cuius proinde timore probe illa servantur, et quod Horatius aliud moneat, nil prouersus reserit: unde quidquid sit de republica, (in qua saltē qui Jussum metu facit, à pena violator illius constituta liberatur) in Ecclesia digni laude sunt revera, qui leges quasdam penæ servant formidine. Impius itaque dum respicere, et ad iustitiam comparatur, penam aeternam metuit, et hoc metu actus jussa custodiit credendi, sperandi, dolendi de peccatis; ipsi vero actus fidei, speli, et doloris boni, ac propreca laudabiles, in supernaturales ad gratiam sume præparations. Quin etiam is, qui fidei preente, ac Spiritu Sancto moveante gehennam timeret, sed nondum excitatur flammulis charitatis, timore ipso charitati viam sternit, dicitur ad amorem iustitiae, pellit consuetudinem malorum operum, charitati locum servat, continet se à peccato, assuevit iustitia, et incipit, quod durum erat, amare: ita nimis legi parer, se ipsum ad gratiam comparandi: nonne autem haec agens laudem potius meretur, quam vituperium? Rejicendum ergo omnino est in presentia Horatianum monitum, consuelendumque peccatoribus, quod actus fidei, speli, doloris, ac memorata cetera penæ formidine in se admittant, et exerceant, ut ad gratiam disponantur: imo et monendi illi sunt, ut legos, quæ sine charitate impletæ possint, penæ metu custodian, ne eas perfringentes, Deum iterato offendant, et alia ob id mereantur supplicia. Quod si quis hujusmodi legum custodes non laudet, eas contendens non timore, sed amore, et charitate esse servandas, satis accedere videbatur ad istam Baji damnatam sententiam: 16. „Non est vera legis obedientia, quæ sit sine charitate:“ et ad hanc Quesnelli: 47. „Obedientia legis profiri debet ex fonte, et hic fons est charitas.„ Quando Dei amor est illius principium interius, et Dei gloria ejus fiolis, tunc purum est, quod appetet exterius, aliquo non est nisi hypocrisis, aut falsa iustitia. Scias item velim, thesim hanc cum remissione ad presens Berti argumentum in indice Operum illius verbo Timor referiri: „Timor servilis sine charitate initiali videtur venia in-

(34) Lib. 34. c. 6.

CAPUT. XXIII.

„digna.“ Durissimæ quidem, ingenue fateor, propositio ejusmodi mihi visa est, etiam præva dumtaxat opera indigent venia, et ejus egere timorem, ac pravum esse propria, thesis indicat: atvero timor servilis sine charitate initiali est bonus, supernaturalis, utilis, sanctus, via ad charitatem, ad amorem, ad iustitiam, et ceteris fulget præstantis, quas arguens ipse eidem ultro concedit; et ideo indigens venia illis unice vallet videri, qui cum malum arbitrantur, improbant, damnant; et hi sunt heretici. Quinto tolerabilius fortasse fuerit, timorem hunc malum noncupare, quam dicere, ipsius veniam indignum videri; siquidem res, quæ tamquam venia indigna traducitur, non male utrumque, sed insigne prava, et perversa valde communiter existimat. Præterquam quod Spiritus Sanctus auctor est præcipiens timoris præfati: dices autem, Spiritum Sanctum ut præcipuum auctótem quidquam in nobis operari, quod venia iudignum videatur? Vera id mihi blasphemia videretur.

21. Arg. 8., Principalius quæsto est, Christianus Lupus affat, (35) „An peccator sine fide in Deum, seu sine casta affectu saltem super omnia Dei dilectione possit Diuinæ Majestati reconciliari? Partem affirmativam constanter assevero, esse immobilem fidei Romane articulum, de quo usque ad Melchiorem Canum nemo fidelis dubitavit.“ Hæc ille de Initialistarum sententia: „quis ergo fidelium ei ausit refragari?“

22. R. Constanter asseverandum, Initialistarum opinamentum nullomodo esse Romanæ fidei articulum, quia vel ipsi Romani Pontifices fatentur, ut dicam cap. XXVIII. n. 3. questionem hanc adhuc à S. Sede non fuisse decisam, et insuper Attritionismo sati faverit, sicut cap. X. stabilivi. Profecto si Initialismus articulus fidei fuit olim, est et nunc, quia fidei articuli sunt invariabiles; et ideo Attritionista illum negantes heretici sunt: imo et heresiarcha, quod heres hujus auctor princeps steterit, Canus criti eos autem censura hujusmodi taxare, prohibet Alexander VII. decreto cap. IV. relatio Eundem Canum „ob intrusas in Ecclesiæ has vocem novitatem“ ut virum detestabilem traducit laudans Lupus, (36) qui et ait: (37) „Proximum, ac immediatum veræ penitentie principium scribit (S. Thomas) esse timorem filialem; quæ usque ad Melchiorum Canum fui sententia omnium Christianorum.“ Morinum præterea landat (38) affirmantem, quod Canus et Attritionismus auctor sit, et doceat, cum, qui attritione cum Sacramento habitualiter justificatus fuerit, dilectionem Dei salutis obtinenda causa eliceret, nullo umquam temporis momento teneri. Ceterum immerito, et atrociter admodum injurya clarissimi, ac religiosissimi Theologi hæc dicuntur omnia. Canus in primis Attritionismi assecla fuit, at non auctor: et licet attritionis voce, quæ nova est, usus fuerit, cam tamen minime fabricavit, cum ante ipsum in Scholas, et in Ecclesiæ jam esset introducta. Timor filialis est principium penitentie concomitantis, nempe contritionis attritionis enim, quæ previa est penitentia, à metu servili oritur: hæc est doctrina S. Thome, quam cap. I. num. 7. feculi: et huic conformis est opinio Cani; qui idcirco nill in S. Doctorem, nec contra sententiam omnium assert Christianorum: Canus denique, etsi Attritionista, pessimam, ac plane erroream doctrinam, quam ex Morino eidem affixis dôdus ille Belga, nullibi tradidit: quin Attritionistarum placitum, quod ut facetur apud cunctum (39) Morinus ipse „Scholas omnes pervasis“ sceleris quis bene poterit, et insimul doctrinam illam damnare. Ego saltim illorum partes amplector, et omnes ligari sentio, Deum super omnia amare in justificatione, in articulo, vel periculo mortis, ac sapientiam etiam in vita. Et hæc occasione argumenti pro Cano dicta sufficiant: sed viderit ejus insecedator, ne præve doctrinæ labe, quam alteri imponit, ipse maculetur: aliquia namque docet, quæ id videntur indicare. De attritione agens inquit; (40) „Omnem veram, licet imperfectam, quæ passim atritio dicitur, contrito, nem esse essentialiter parum Dei charitatem, lucide edicunt verba (Tridentini) ista: Deum tamquam omnis iustitia fontem diligere incipiunt. Item: quamvis sine Sacra mento Penitentia per se ad justificationem perdure peccatorem negqueat, tamen eum

(35) Ep. ad Henricum Noris c. 5. accus. 10.

(36) Ibi c. 4.

(37) Ibi c. 5. accus. 2.

(38) Ibi c. 4.

(39) Ibidem.

(40) Dissert. de contr. et attrit. c. 1.

CAPUT. XXIV.

, ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentia impetrandam disponit: utique proxime, et sufficienter." Et loquitur Lupus de charitate actuali, addit enim: (41) „Attrito seu imperfetta contrito, ut vera sit, omnino esse debet germana, et quidem affectu saltem super omnia Dei dilectio." Hoc vero ex verbis Tridentini non deducitur, attrito quippe, etiam sine dilectione, bona, et supernaturalis, ac proinde vera est, nam Alexander VIII. hanc thesim damnavit: 15. „Attrito, quæ ex gehenna, et peccatum metu concipiatur sine dilectione, benevolentie Dei propter se, non est bonus motus, ac supernaturalis." Deinde attrito dolor est, charitas amor: quumquid autem dolor est essentialementer amor? In isto illum fundari, ex Augustino, et Thoma dixi cap. XX. n. 6. nos enim dolemus, cum re quapiam quam aniamus, carēmus, vel amittimus: sed quod dolor sit essentialiter ipse amor, ipsa charitas, certum non est. De observantia legis ait: (42) „sine hac (dilectione) nullam impleri legem, nullum servari Domini mandatum, nullum mentis nostra opus, aut motum esse, quemadmodum oportet, bonum, clamat assidue S. Augustinus." Id autem simile videtur duabus propositionibus Bajii, et Quesnelli, quas supra n. 20. transcripsi. Timorem gehennæ supernaturalem esse, negat ajens: (43) „Laudatus timor (gehennæ) licet infusum, ac supernaturalem fidei actum frequenter prasupponat, non est tamen ipsæ actus infusus, aut supernaturalis: ac Alexander VIII. thesim hanc proscriptis: 14. „Timor gehennæ non est supernaturalis." Et quanvis timor iste, ac exortus ab eo dolor de peccatis, nempe attrito, supernaturales sint ita de eis afflatur: (44) „Servilis gehennarum metus, ac ex ipso solo natus de peccatis, dolor reverti per comminante Dei legem excitatur in homine, est carnalis, et judica legis justitia, opus humanarum virium." Simile quid haber Quesnelliana ista assertio: 63. „Baptizatus adhuc est sub lege sicut Iudeus, si legem non adimpleat, ex solo timore." Hac etiam de timore ait: (45) „Quod gehennarum metus solam manum, et alia membra compescat, non cor à pravis cupiditatibus expurget, sed ipsas intra illius claustrum dumtaxat liget, est supra abunde ostensum. Quid desideria ista solo Dei amore extinguantur, est etiam constantissima S. Augustini doctrina." Ceterum haud Augustini, sed Quesnelli doctrina hæc videtur in reprobatis hisce ejusdem Quesnelli documentis contenta: 61. „Timor non nisi manum cohibet, cor autem tamdiu peccato addicitur, quamvis ab amore justitia non ducitur." = 62. Qui à malo non abstinet nisi timore pena, illud committit in corde suo, et iam est reus coram Deo. "Alia possunt ipsius Lupi asserta referre, quæ aut suspectam, aut erroneam, meo iudicio, continent doctrinam; sed relata satis erunt, ut perspicuum fiat, eundem ipsum à probo, quod Cano imponere nititur, non esse immunem.

23. Arg. 9. Scholasticus quidam, ut Natalis Alexander, Berti, et alii narrant, susceptis in ultima infirmitate cum dolore, et lachrymis Sacramentis, Parisiis obiit, et damnatus est: postea vero magistro suo apparenſis dixit: „Poenitentia mea, et lachrymæ illæ, non fuerunt ex amore Dei, et principaliter propter Dei offendam, sed propter timorem inferni, ne ad illum deputarer, et ideo mihi non valuit." Ut igitur attritus homo ab inferno liberetur, poenitentia ex Dei amore ornatus Sacramentum accipere debet.

24. R. Quod causa excidisse li videtur, (si tamen historio hujusmodi fides adhibenda) qui simili testimonio utuntur: etenim graviores, probatioresque non habentes censeri utique possunt, dum damnatum hominem, scilicet Dei, atque idcirco veritatis inimicum, ac propter omni jure refellendum, pro se adducunt. Hic disserendi modus, ex his videlicet deproptus, quæ assurunt homines mortui, et inferni flammis addicti, Abraha Patriarcha Sanctissima non probaretur; nam cum damnatus alter, nimur dives ille, qui olim inducitur purpura, et byssio, et epulabatur quotidie splendide, ipsum orasset, ut in mortuum quedam in domum patris sui mitteret; qui fratribus suis poenitentiam prædicaret, et ita ab inferno liberarentur, respondit: (46) „Habent Moysem, et Prophetas, audient illos: et cum ille reposisset: „Non Pater Abram, sed si quis ex mortuis erit ad eos, poenitentiam agent: " dixit ei: „Si Moy-

(41) Ibi c. 17.

(44) Ep. ad Noris. c. 2.

(42) Ibi c. 3.

(45) Diss. cit. c. 14.

(43) Ibi c. 15.

(46) Luc. 16. 29.

CAPUT. XXIII.

sem, et Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent." Itaque Attritionista habent similiter Moysem, et Prophetas, habent Evangelium, et Ecclesiam, habent Concilia, et Patres, quies fidem, observantiamque libenti animo præstare amant: et ideo donec ab eis de insufficiencia attritionis, ac de initiali amoris necessitate ad justificationem edoceantur, etiamsi quis ex mortuis resurrexerit, et præsertim si de numero damnatorum fuerit, non credent. Ad hoc: poenitentia Scholastici illius, quod naturalis, aut actualem peccandi voluntatem non pellens, aut parili virtu laborans, Antiochi, Judeaque poenitentia similis fuisse videtur: et id satis innuit ille ajens, se non ex amore Dei, et principaliter propter Dei offendam flevisse, ac poenituisse, sed ob timorem inferni, ne ad illum deputaretur: quandoquidem homo attritus, ut Sacramenti fructibus suspicendis idoneus, ut par est, reddatur, nedum ab inferno liberari, sed et præcipue Dei offendam delere, ipsi pro ea satisfacere, necnon ejus gratiam, charitatem, amorem, amicitiam, et gloriam Sacramenti ope nancisci, diligenter conari adligitur; aliqui in liberatione illa finem suum, quem in Deo solum horum munera largitore habere debuerat, fixisse, ac enormiter ob id delinquisse censeretur. Unde si hac non præstit infelix ille, merito damnatus est. Verò insuper est simillimum, perfæcum Dri amorem, contritionemque perfectam nos omnes in mortis articulo, sive confiteamur tum peccata, sive non, adhibere prorsus obstringi: cum autem neque id præsriter Scholasticus, inferno jure est addicetus. Sed ut momenti istius imbecillitas patescat amplius, superaddere juvat, quod Didacus Tellius laudatus in Animadversionibus R. P. Fidei Promotoris, quas transcrit Eusebius Amort in sua controversia de Revelationibus Agredianis inquit: (47) „Revelationes privatae non habent vim locorum Theologicorum, et ideo Patres, et Theologi loquentes ut communis Magistri ad Ecclesiæ eruditio, nihil ex illis deducere possunt, licet possint, ut pie creditas eas referre... Propterea ridiculus esset Theologus, qui ex privata aliqua revelatione, vellet, conclusionem ultiam Theologicis rebus insertere." Demum si damnato damnatum opponere licet, dixerim, divitem epulonem indicasse formidolose attritionis sufficientiam; volebat enim, quod fratres ejus poenitentiam agerent, haud quidem propter Dei amorem, cuius non meminit, sed ob inferni penas, quas ipse patiebatur. Unde dicebat: (48) „Ne et ipsi, veniant in hunc locum tormentorum." Porro verba ista, quæ exoptata in fratribus poenitentium motu exprimunt, non ex privata aliqua, sicut sermo Scholastici, sed ex divina revelatione in Evangelio contenta, nobis sunt nota.

(47) 1. p. §. 3. præliminari 4.

(48) Luc. 16. 28.

CAPUT. XXIV.

Gallicani Cleri proponitur decretum quoddam.

1. **C**eleberrimus olim, et nunc jam pene extinctus summo bonorum omnium dolore Gallia Clerus in Comitijs, que anno 1700 habuit, nonnullas propositiones improbavit, et quamdam edidit declarationem, quam hic subjecere oportet, ut Initialistis tam objicientibus satis fiat.

[1] *Propositiones damnatae.*

1. „Propositio: Probabile est, sufficere attritionem naturalem, modo honestam.
„Censura: Hæc propositio est heretica.
2. „Propositio: Attrito ex gehenna metu, sufficit etiam sine ulla Dei dilectione, sine ulla ad Deum offendam respectu, quia talis, honesta, et supernaturalis est.
„Censura: Hæc propositio, qua à dispositione necessaria ad absolutionem

(x) Apud Juen. ubi sup. §. 4. Et apud Nat. Alex. c. 4. a. 3. prop. 7.

CAPUT. XXIV.

„ excluditur quilibet ad Deum offendit respectus, temeraria est, scandalosa, perniciosa, et in heresim inducit.

3. „ Propositio: Concilium Tridentinum adeo expressè definitivit, attritionem, quæ non vivificat animam, quæque supponatur sine Dei amore esse, sufficere ad absolutionem, ut anathema pronuntiet adversus negantes.

„ Censura: Hac propositio falsa est, temeraria, Concilio Tridentino contraria, et in errorem inducit.“

DECLARATIO.

„ POST absolutas propositionum censuras, supersunt quedam pro rei gravitate enucleati exponenda, et ab ipsis principijs in apertam lucem deducenda.

„ Et quidem de dilectione Dei sicut ad Sacramentum Baptismi in adultis, ita ad Sacramentum Pénitentia, quæ est laboriosus Baptismus, requisita, ne necessarium docet, trinam omittamus, haec duo in primis ex Sacrosancta Synodo Tridentina monendas, et docenda esse duximus.

„ Primum, ne quis putet, in utroque Sacramento requiri ut præviam contritionem, nam, cum, quæ sit charitate perfecta, et quæ cum voto Sacramenti, antequam ad suscipiatur, hominem Deo reconciliet. Alterum, ne quis putet, in utroque Sacramento securum se esse, si præter fidei, et spei actus, non incipiat diligere Deum, tamquam omnibus justitia fontem.

„ Neque verò satis adimpleri potest utriusque Sacramento necessarium vitæ nova inchoanda, ac servandi mandata divina propositum, si penitens primi, ac maximi mandati, quo Deus toto corde diligitur, nullam curam gerat; nec sit saltem animo ita preparato, ut ad illud exequendum, divina opitulante gratia, se excite, ac provocet.

„ Placet etiam, caveri à Sacramenti Pénitentia Administris, ne in hoc Pénitentia Sacramento, alijsque Sacramentis conferendis sequantur opinionem probabilem de valore Sacramenti, relista tuto: neve penitentes ipsorum fidei animam suam committentes admonere cesserent, ut in penitendo inchoata saltem dilectionis Dei incant viam, quæ sola secura sit, graviter peccaturi in hoc salutis discrimine, vel eo solo, quod certis incertis praepont.

Hucusque declaratio. Cum vero Clerus isthic eximus, pro ardenter puerioris doctrinæ, disciplinaque servitorioris, quo semper flagravit, zelo, egregiam sibi in Ecclesia venerationem conciliaverit, premi admodum ipsius auctoritate Attritionarios, heretique Adversarij suis porrigeat jam teneri, non pauci existimant Initialista. Verum ipse in herbis esse, neque ad plenam maturitatem unquam perduculi reor victoriæ istam: quandoquidem declaratio hac in primis si attritionis supernaturalis sufficientiam damnat, (quod ambiguum est) Alexandri VII. decreto capite IV. producere refragetur, et hoc satis est, ut omnis ab ea in re hac auctoritas facessat. Juuenius asserit, Alexandrinum decretum hocce, cui se tamen obsecruntur pollicetur, in Gallicanis oris nequam esse promulgatum. Esto: sed neque Gallica illa declaratio extra Galliam promulgata est: quidam obtruditur attritionis vindicibus? Numquidnam ab Attritionista, qui Galli non sunt, obsequiantiam extundere unquam poterit? Aut Gallie Episcopi infallibilitatis dote, quam ipsi à Romanis Pontificibus admittunt, donandii sunt? Cur Attritionarius quanta valebit voce non contenderit, declarationem Gallicam extra Galliam non esse receptam, si Gallis dicere datum est, pontificium decretum non esse apud eos promulgatum?

3. Verumtamen alter quoque Initialista, ac præsentim Galli, et Itali, qui hujusmodi declarationem inculcant, resellendi sunt. Galli nimis auctoritatem opponant Inquisitionis Hispanæ, cuius studium, peregregium quidem, indefessaque vigilancia, et fides catholica integra, ac intemerata servetur, Episcoporum Gallorum zelo neutiquam inferior est. Sanctissimum ergo tribunal istud innuere videtur, et attritione sine amore sufficere ad Sacramentum, et amorem etiam remissum cum merito, ac proinde cum

CAPUT. XXIV.

gratia, et sine peccato semper esse; quandoquidem, ut dixi cap. X. n. 5: duas has reprobavit theses: „ Confessio ex solo penitentia metu facta, et non etiam ex amore Dei, nulla est, adeoque iteranda → Opera charitatis, quæ remissæ sunt, nec meritorum habent, nec valent quidquam. „ Summa apud nos, post pontificiam, Inquisitions auctoritas est; atque idcirco nemini eidem impune licet refragari: exindeque vulgatissimum in Hispania emanavit profarum illud: „ Con el Rey, y la Ynquisicion chiton.“ At Gallis contra accedit; illi enim erga tribunal istud vapide se semper habere, illudque non rectis, sed obliquis, ac torvis oculis intueri, solemne est: audiunt libenter, quæ impudentissime contra ipsum blaterant heretici, ac profugati homines alii, in quos justissime animadverterit: qui quidem perinde ac canes in lapidem savientes, rabido ore idipsum mordere, et ejus famam, aquitatem, incorruptamque integritatem innumeris mendacis, et maledicis proscindere curant. Hæc inquam à contemporaneis, et exterraneis sublesta fidei, perfidieque frontis ardilionibus, dum ille ex Hispania in patriam castigati, et non emendantem redeunt, Galli non semel auscultantes; paria insuper, aut pejora in Protestantium libris adversus fidem Quæstores reperiunt, et omnibus his assensum immerito p̄stantes, vel Inquisitionis nomen perhorrescant. Verum quidem est, quod ipsa interdum, ut illi obmurmurant, homines in criminis, et errore pertinaces seculari tradit potestati morte utique ex prescripto regio puniendos: hoc tamen rarissime fit; Inquisidores enim nil intentatum relinquunt, ut eos prius Christo lucifaciunt; et eam ob rem judicis multoties exuentes, et patris induentes personam, ipsos audeant humanissime, et non leui brachio, sed omni solicitudine, ac charitate ad veritatis agnitionem, et professionem reducere conantur, abhijito ad id quoque aliorum virorum virtute, et doctrina splendentium auxilio: qua via obtinent sepsissime, quod nefari haec tenus homines respicunt, et à temporali, aeternoque supplicio liberentur. Enimvero Galli non semper talia gessere, eorum quippe zelus, seu potius furor multa hereticorum millia diversis temporibus, ac præsertim in bello sacro adversus Albigenses, in Calvinistarum rebellis, et à Saint Barthélémy, ut ipsi ajunt fune, ferro, flammaque immisericorditer enecavit. Hujusmodi autem multitudine, quæ ingentissima revera est, spectata, pauci admodum, et prope nulli ille sunt, quos hucusque seculi judicibus Inquisitio ut supra tradidit. Præterquamquod non Inquisidores, sed statuta regni, quæ illi nec violare, nec variare possunt, eos damnant, qui catholicam fidem, quam professi sunt, impie deserunt. Quæ omnia Galli si serio meditarentur, nimis severitatis, et crudelitatis, cum eis potius expobari idipsum valeat, Inquisitionem nostram insimulare, amplius non auderent. Utinam et illi Tribunal isto, quod casum, et punctum aggrediuntur, estue in impictatis pestes universas præsentissimum, ac probatissimum remedium, usi fuissent: forsitan Materialismum, Deismum, Atheismum, et cetera irreligionis monstra sub Philosophia larva latitania, quæsionis rotentissimum quondam regnum illud miserrime, dum hoc scribo, discripit, ac desolatur, non essent experti: forsitan sub piissimi, ac Christianissimi Regis Ludovici XVI. dominatione, quem Pius VI. (3) Pontifex Maximus Christi Martorem fuisse innuit, (qui et intercessu temporis de ejus martyrio solemniter comprobando agi posse in Ecclesia, itidem insinuavit) adhuc feliciter viverent, et nunc mille Neronibus non subessent: forsitan exempti forent à Nationali Conventu, hoc est (3) „ A conventu malignans, tum, à multitudine operantium iniquitatem: “ forsitan regnantes super se perditissimos, ac insipientes viros illos non haberent, qui dixerunt in corde suo: „ Non es Deus: “ ac propterea: (4) „ Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studijs suis, non est qui faciat bonum, non est usque ad unum: “ forsitan eorum impicitatem non subirent, qui Religionis Christianæ desertores, irratores, osores, ac persecutores sevissimi effecti, piam matrem Ecclesiam, quæ eos in fide, et spe regni ecclesiæ adveniendi nutrierat, funditus destruere, impense curant, sed irrito omnino conatu, nam (5)

D d

(1) oratione ad Cardinales de Regis neco.

(2) Ps. 63. 2.

(3) Ps. 63. 2.

(4) Matth. 16. 18.

CAPUT. XXIV.

, Porta inferi non prævalebunt adversus eam: " forsitan furorē belli incredibilem, quo universa fere Europa in ruinā agitur, et calamitatis alias enormissimas non viserent, uti provinciarum devastationem, nobilissimorum urbium eversionem, templorum profanationem, vasorum sacrorum violationem, Sacerdotum internectionem , Magnatum pene omnium procriptionem, Regum suorum jugulationem, quas Synagoga illa libertinorum barbaris omnibus ferocior, ac truculentior quotidie facta inhumaniter operatur, et quandiu imperaverit, operatura est, quia (6) „ Regnantibus impīj, ruine ho- „ minum: " Et: (7) „ Cum Impīj sumpserint principatū, gemet populus: " forsitan dum ingenui, ac liberi esse creduntur, et reapse sunt: (8) „ Quasi velamen ha- „ bentes malitiae libertatem“ sub gravissimo, ac durissimo jugo eorum non tenerentur, qui verē tyranai et tyrannorum omnium immanissimi communiter censemur, à quibus ea libertate donari solummodo valent, quæ atrociorum criminum patrationi, et regnorū subversioni inserviat, sive quæ illi adsimiletur, de qua apud Jeremiam: (9) „ Ecce ego prædico vobis libertatem, ait Dominus, ad gladium, ad pestem, et ad fa- „ mem: et dabo vos in commotionem cunctis regnis terræ: " forsitan commentitia, ac bullata æqualitate illa, quam summe jaſtant ceu optimum regenerationis sua politice fructum, non allucinarentur, quæ quidem haud populi felicitatem, sed Dei potius maledictionem secum aferat, et dannā pene innumera, quæ Gallia ipsa jam patitur, et veluti prenuntiata in his Isaia verbis videntur: (10) „ Ecce Dominus dissipabit terram, „ et nudabit eam, et affiget faciem ejus, et disperget habitatores ejus. Et erit sicut po- „ pulus, sic sacerdos; et sicut servus, sic dominus ejus: sicut ancilla, sic domina ejus: „ sicut emens, sic illi qui vendit: sicut fenerator, sic is, qui mutuata accipit: sicut „ qui repetit, sic qui debet. Dissipatione dissipabit terra, et direptione prædabitur. „ Dominus enim locutus est verbum hoc. Luxit, et defluit terra, et infirmata est: defluit „ orbis, infirmata est altitude populi terra. Et terra infecta est ab habitatoribus suis: „ quia transgressi sunt leges, mutaverunt ius, dissipaverunt fœdus sempiternum. Prop- „ ter hoc maledictio vorabit terram, et peccabunt habitatores ejus; ideoque insaniens „ cultores ejus, et reliquenter homines pauci: " forsitan... sed quorū tendit oratio? Silere magis, ac flere expedit, quam inaudita mala commemorare, quæ patriæ sui, et „ universo orbi infert.

(11) „ Illa propago.

„ Contemptrix Superum, saz̄eque avidissima cadiſ.

„ Et violenta: "

Quapropter his missis, in quibus animi dolor, ac meror ex Christianissimi Regni eversione, et perversione hausti longiusculum moram facete coegerunt, ad rem iterum regredendum. Itaque ne specula quidem affulget, quod Inquisitio nostra, cuius vigilantia à malis hujusmodi nos præservat, nedum apud Regicidas illos, et Apostatas, verum nec apud Gallos catholicos bene audiat; hi enim præjudicijs vanis præventi, quæ supra recensui, illius placitis haud facile acquiescent. Integrum hoc illis sit: at Cleri sui declarationem prælaudatam desinat etiam Attritionarijs allophylis obtrudere; quo enim jure id ab eis exigi, nemo non videt.

4. Italis similiter Anti-Attritionistis, necnon ceteris, qui circa pontificiam auctoritatem cum illis sentiunt, et supradictam Cleri Gallicani declarationem opponunt, alterum ejusdem Cleri decretum in Comitijs anno 1682. habitis editum objiciunt, in quo haec summatis docet: primò: Summis Pontificibus, ipsique Ecclesiæ rerum spiritualium, et ad aeternam salutem pertinentium, non autem civilium, ac temporalium à Deo traditam esse potestatem: Regesque idcirco, et Principes nulli ecclesiastica potestati Dei ordinatione subjici; neque auctoritate clavium Ecclesiæ directa, vel indirecte deponi, aut illorum subditos eximi à fide, atque obedientia, ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse. Secundo: decreta Sessionum quartæ, et quintæ Synodi Constantiensis (in quibus Conciliorum Generalium supra Papam asseritur auctoritas) va-

(6) Prov. 28. 12.
(7) ibi. 29. 3.(8) 1. Petri. 1. 16.
(9) 24.(10) 1. Petri. 1. 16.
(11) Ovid. 1. Metamorph.

CAPUT. XXIV.

lere, atque immota consistere, à Sede Apostolice comprobata, ipsoque Romanorum Pontificum, ac totius Ecclesiæ usi confirmata: nee probati ab Ecclesia Gallicana quæ eorum decretorum, quasi dubia sint auctoritatis, ac minus approbata, robur intingant, aut ad solum schismatis tempus Concilij dicta detorqueant. Tertio: Apostolica potestatis usum moderandum per Canones Spiritu Dei conditos, et totius mundi reverentia consecratos. Quarto: in fidei quæstionibus Summi Pontificis irreformabile non esse judicium, nisi Ecclesiæ consensus accesserit. Quatuor hosce articulos Anti-Attritionarijs supradictis nimiopere displicere non ambigo, ipsi enim, ut plurimum, Summorū Pontificum inerrantis, ac irreformabilis judicij, sicut et potestatis saltim indirectæ in Reges, ac subditos, ut hos à fide solvant, illosque regno privent, dum id commune Ecclesiæ bonum exposcit; et insuper Synodis omnibus supereminentis auctoritatis propagatores sunt accerimi, et ideo Gallicanis Episcopis in re hujusmodi fasces submittente detrectant. E quid ergo Attritionarios ut eisdem in re alia consentiant premunt? Gallicani Cleri auctoritas eadem semper est, illique propterea aut in utraque, aut in neutra declarazione acquiescendum. Deglutiunt igitur articulos istos Itali, ac eorum socij; et tunc de priori illa declarazione glorientur; aut de hac sileant oportet, si eos admittere renunt.

5. Ceterum, neque neque Itali, neque Galli Initialista unquam præstabunt, id impræstantiarum efficiam: respununt omnino illi quas eis objeci auctoritates; ast ipse contra reverenter suscipiam, quod ab homine Attritionario neutiquam sperarent, quam mihi opponunt declarationem, ne Gallicanum Clerum de Ecclesia Catholica optime meritum in hac potissimum temestate, dum pro fidei, unitatis, et ecclesiastica disciplina defensione bonorum jaſtūram, exilium, carceres, et mortem apostolica firmitate perfert, exigui facere videar. Juri ergo damnat, aut improbat, cum de Sacramenti receptione perfractatur, attritionem naturalem, et eam, quæ sine ullo respectu ad Deum offendens est: atvero attritio, quæ hic sufficientem dispositionem appello, et supernaturaliter, et simili respectu ornatur, est quippe donum Dei, ac Spiritus Sancti impulsus, necnon dolor de peccatis ad Deum offendens placandum, et ad eum diligendum super omnia, ipsoque aternaliter perfruendum ordinatus; assumitur enim, ad gratiam, et charitatem, quæ hæc omnia præstant, obtinendum. Amor autem, quem in penitentibus optat, ille ipse est, de quo Tridentinum ait: „ illumque tamquam omnes, nisi justitia fontem diligere incipiunt: " et hic aut spei, aut charitatis dilectio est concomitans, quibus homo attritus revera ornatur. Ac ne multis, homo isthic primi mandati curam gerit non parvam, illud namque in justificatione impler concomitans: quinimum autem justificationem ipsum animo ita est parato, ut ad id exequendum, divina opitulante gratia, sese exciter, et provocet, ac totus sit attenitus namque, et ad Sacramentum accedit, ut charitatis, qua supremam legem illam custodiat, virtutem nanciscatur. Quapropter inchoata dilectio sic à Patribus Gallicanis enodata, seu quæ in animi preparatione, desiderio, ac solicitudine sit, sine attritionis sufficientia detrimento admitti valet.

CAPUT. XXV.

R. P. Concinæ argutationes aliquæ solvuntur.

1. **A**uctor hic perdetus attritionis sufficientiam impugnat acerrime, et more di VII. multoties laudato, summo obsequio se obsecutum spondet; sed quomodo promissis steterit, ipsa sua dissertatio, in qua de rē hac agit,clare prodit: in ea namque Attritionistas tamquam male fidei homines, oscitantes, ratione privatos, sophistas, contra veritatem belligerantes, fallaces, deceptos, ac deceptores traducit; et omniq[ue] doctrinam commenta vanissima, ineptissima, eronea, scandali plena, cavila.